

KARD ÉS LANT

A TÖRTÉNELMI VITÉZI REND PEST TÖRZSSZÉKÉNEK
KULTURÁLIS ÉS IRODALMI HÍRLEVELE 2022. AUGUSZTUS

AUGUSZTUS – KISASSZONY HAVA – NYÁRUTÓ – ÚJ KENYÉR HAVA

Augusztus 1.

Elhunyt Bánki Donát

„Az absztrakt tudományos vizsgálatok eredményeit a mérnök számításainak alapjául csak szigorú ellenőrzés mellett fogadhatja el.”

„Bánki Donát, a legnagyobbak közül való volt: a Siemensek, a Carnot-k, a Poncelet-k, a Grashof-ok fajtájából. Nevét ismerik és tisztelettel említik az összes művelt nemzetek gépészmérnökei A kép, melyet Bánkiról, mint emberről festünk, nem

lenne teljes, ha ki nem emelnők azt a nagy szívjóságot, mely egész lényéből áradt, és amely megfogott és meghatott mindenkit, aki ismerte. A nagy tudós egyben a legjobb ember is volt. Mi sem állott tőle távolabb, mint a nagyképű póz. A nagyelméjű kutató férfiban, ki a tudományban a legnehezebb és legfogósabb problémákkal birkózott, egy gyermek szeretetreméltósága és naivan meleg kedélye lakozott. Koporsójánál a tudományos világ meghajtotta lobogóját a nagy tudós előtt, barátainak és tanítványainak szemében pedig ott ragyog a könny, mely a páratlanul jó embert siratta." (Sasvári Géza)

Bánki Donát (Bánk, 1859. június 6. - Budapest, 1922. augusztus 1.) eredeti neve Löwinger Donát, korának egyik legnagyobb gépészmérnöke, feltalálója, a Budapesti Királyi József Műegyetem nemzetközi hírű professzora, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja.

1859. június 6-án született a Veszprém megyei Bakonybánk községben dr. Löwinger Ignác, a község körorvosa és Salzer Betti negyedik gyermekként. Édesapja a szabadságharc alatt a világosi fegyverletételig katonaeorvosként szolgált. A család Donát 8-9 éves kora körül a Veszprém megyei Lovászpátona nagyközségbe költözött. Édesapja gyógyító munkája mellett sok időt szentelt gyermekei oktatására. Bánki Donát részben még a középiskolai tananyagot is a családi háznál sajátította el, de középfokú tanulmányait végül Budapesten az V. kerületi főreáliskolában fejezte be 1876-ban. Ezt követően a Műegyetem Gépészmérnöki Karára iratkozott be, ahol tanulmányait 1880/81-ben fejezte be, oklevelét azonban csak 1893-ban kapta meg. Már negyedéves korában megnyerte a Műegyetem 100 Ft-os pályadíját a gázmotorokról szóló tanulmányával, melynek híre gyorsan az ország határain is túljutott. Az 1879-ben tagja lett a Magyar Mérnök és Építész Egyletnek. Apja nevelésének köszönhetően Bánki hazafias megfontolásból visszautasította a Műegyetemnél lényegesen jobb körülményeket felkínáló zürichi Szövetségi Műszaki Főiskola hívását, hogy ott tanítson és kutasson. Nevét is e szellemben magyarosította.

Bánki Donát és Csonka János porlasztója, 1892

Tanulmányai befejeztével az iparosodó hazai környezetben kezdte mérnöki tevékenységét. Az első évben a Magyar Királyi Államvasúti Gépgyárban műszaki díjnokként dolgozott, majd 17 éven át (két év műegyetemi konstruktori munkásságot is beleértve) tevékenykedett a Ganz és Társa Vasöntőde- és Gépgyárban, kezdetben konstruktorként, majd osztályvezetőként, s végezetül 8 évet főmérnökként. Életpályájának ezen időszakában gépszerkesztőként közreműködött a budapesti gabonaelevátor, a Mechwart-eke megtervezésében, jelentős szabadalmi tevékenységet folytatott a gázmotorok és a belsőégésű motorok terén. Ezen időszakra esik a közvélemény előtt talán legismertebb találmánya, a Bánki-Csonka féle karburátor szabadalmaztatása.

1899-ben kinevezték a Budapesti József Műegyetem II. Gépszerkezettani (Gépelemek és Emelőgépek) Tanszékére professzornak, majd 1900-ban átvette az abból kivált III. Gépszerkezettani (Hidraulika és Hidrogépek) Tanszék vezetését. 1901-ben jelent meg a „Gyakorlati hidraulika és hidrogépek” című jegyzete I.-II. kötete, melyet előadásai alapján Misángyi Vilmos és Hoffmann Miklós adott ki.

1902-ben készült el új gondolatát megvalósító elsőkerék-hajtású gépkocsija, mellyel az akkor általánosan elterjedt hátsókerék-hajtás problémáit kívánta kiküszöbölni. Az általa tervezett és a Ganz-gyárban elkészült automobilnál a motort, a sebességváltót és a differenciálművet egy tömbbe építette fel, s az első kerékpár tengelyére helyezte.

Az 1908-as USA-beli tanulmányútját követően a repülés iránt érdeklődik. Ahogy a „Repülőgépek gépi kormányzása” című, a Magyar Aeroszövetség hivatalos lapja 1913 számában kiemeli: „A légi utazás biztos csak akkor lehet, ha gépi berendezéssel tudjuk kormányozni...” Ennek kifejlesztése érdekében hidraulikus szervomotorból álló stabilizátort szerkesztett és szabadalmaztatott 1909-ben.

A Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjai közé választotta, s 1912. december 16-án tartotta „Folyadékok mozgása hajlított csatornáknakban” című székfoglalóját. 1916-ban jelent meg „Energiaátalakulások folyadékokban” című könyve, mely a tervezők alapvető kézikönyvévé vált. A művet a Mérnökegyet Cserháti-díjjal és Egyesületi Aranyéremmel jutalmazta. A könyv 1922-ben a berlini Springer kiadónál németül is megjelent.

A századfordulót követően jelentős érdeklődés irányult a vízi energia hasznosítása irányába, a kis és közepes esésű patakok és folyók energiájának hasznosítására. Bánki egyszerű és olcsó turbinát szerkesztett, melyet 1917-ben ismertetett kéziratként „Neue Wasserturbine” címmel, majd 1918-ban a Molnárok Lapjában mutatta be magyar nyelven. A legyártott több száz Bánki-féle vízturbinából néhány még ma is működik.

Bánki Donát alkotásai közül mértékében is kiemelkedő a Vaskapu-vízerőmű terve.

Bánki Donát jelentős gépszerkesztői munkássága, szabadalmi tevékenysége mellett magas hivatástudattal látta el oktatói tevékenységét. Nagy hangsúlyt fektetett arra, hogy hallgatói felkészülését előadási jegyzetekkel segítse.

Professzori tevékenysége során a mérnökképzésben bevezette a laboratóriumi képzést.

Sírja a Farkasréti temetőben

Bánki Donát munkásságát, alkotásait áttekintve az utókor csodálattal adózik tevékenységének. 1922. augusztus 1-én alkotó ereje teljében elhunyt tudós 136 hazai és külföldi publikációt hagyott hátra az utókor számára. Emlékezetére a Gépipari Tudományos Egyesület, a Budapest Műszaki Egyetem Emlékérmét, a Bánki Donát Műszaki Főiskola, s annak jogutódja a Budapesti Műszaki Főiskola Bánki Donát Gépészmérnöki Kara Emlékplakettet alapított. Nevét viseli még több műszaki középiskola, a fővárosban egy park és egy utca is. Alkotásai közül a hazai Országos Műszaki Múzeum mellett a müncheni Deutsches Museum-ban három jelentős munkája - a Mechwart-eke, a Bánki motor és a Bánki turbina - megtalálható. A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen található Pátzay Pál 1959-ben felállított Bánkit ábrázoló bronz mellszobra. Pályafutását példaképpül állíthatjuk minden mérnök, az alkotó műszaki értelmiség elé.

Forrás: bgk.bmf.hu

Augusztus 2.

Életbe lépett a 33. Benesi dekrétum

1945. augusztus 2-án adták ki a szlovákiai magyarság számára a legsúlyosabb következményekkel járó megkülönböztető intézkedést. Ez az intézkedés a csehszlovák elnök, Edvard Benes 33. elnöki dekrétumaként híresült el.

Benes-dekrétumokon általában az 1945. május 14. és október 27. között kiadott, a második világháború utáni csehszlovák államiságot megalapozó 143 elnöki rendeletet értjük. Gyakran csak azt a 13 jogszabályt nevezik így, amelyek a csehszlovák nemzetállam megteremtése érdekében az ország területén élő németek és magyarok kollektív bűnösségét rögzítették. De Benes már a háború alatt igyekezett a csehszlovákiai németek és magyarok kitelepítését elérni a szövetségeseknél. A németek esetében tulajdonképpen sikerrel járt, a magyarok ügyében azonban Moszkva néminemű támogatásán túl nem járt sikerrel.

Azt azért már az elején érdemes leszögezni, hogy a jogszabályok pontos elnevezése „a Csehszlovák Köztársaság elnökének dekrétumai”. Vagyis Benes szerepe az egyes fontos dekrétumok megszületésében igen jelentős volt, mégis közel sem egyszemélyes döntésről beszélhetünk, gyakorlatilag ösztársadalmi támogatása volt a szláv népesség körében. Ennek mind a végrehajtás, mind a dekrétumok utóéletében kiemelkedő jelentősége van, hiszen mindkét utódállamban ma is a jogrend részét képezik. Az e dekrétumok alapján a német és magyar kisebbséggel szemben alkalmazott bánásmód összeegyeztethetetlen volt az emberi jogokkal, ellentétes volt a nemzetközi jog általános elveivel, a diszkrimináció és a kényszermunka tilalmával, továbbá a tulajdon sérthetetlenségének elvével. A dekrétumok összeegyeztethetetlenek az Európai Unió Alapjogi Chartájával, a szlovák parlament 2007-ben mégis megerősítette azok sérthetetlenségét, sőt még azt is elérték, hogy azok az Európai Unió lisszaboni szerződésének keretein belül is hatályban maradhassanak.

Az 1945-48 közötti három évben a helyi magyarságtól elvették életlehetőségeit, vagyonát, igyekeztek erőszakkal kitoloncolni az országból, majd a párizsi béke megkötése után kitelepítésekkel, kényszermunkával és az úgynevezett reszlovakizációval próbálták megtörni a kisebbségi öntudatot.

Dekrétumok nemcsak a háború után születtek. Csehszlovákia megszállása után az emigráns kormány 1940. július 21-én alakult meg Londonban és még ugyanezen a napon megalakította Benes az 1. sz. dekrétumával az Államtanácsot.

Maga a dekrétumok intézménye a 2. sz. dekrétumában (1940. október 15.) jött létre. Ennek a jogintézménynek gyakorlatilag alkotmány-törvényi, illetve törvényi ereje volt. A különbség lényege az, hogy minden olyan elnöki aktushoz, amelyhez békeidőben a Nemzetgyűlés hozzájárulására is szükség volt, átmenetileg elegendő volt a kormány hozzájárulása. A Benes-dekrétumok kiadásáig az ilyen módon történő törvényalkotásnak - az 1920. évi csehszlovák alkotmány szerint - nem volt alkotmányos alapja. Az összes így kiadott jogszabályt átmenetinek tekintették, hiszen a szuverenitás helyreállítása után összeülő Nemzetgyűlés azokat érvényben hagyhatta, illetve el is törölhette. De az 57/1946. számú Alkotmánytörvény az összes dekrétum érvényességét megerősítette.

Már 1942 végén, 1943 elején egészítették ki a csehszlovák nemzeti állam megteremtésének programját a magyar lakosság kitelepítésének követelésével. Az

alapelvekben valamennyi párt egyetértett, nézeteiket azután 1945. április 5-én, Kassán koalíciós programként hoztak nyilvánosságra. A program VIII. pontja a magyar és német népeiséget kollektív háborús bűnösnek nyilvánította. A német és magyar lakosságon torolták meg Csehszlovákia széthullását, és előirányozták a kisebbségek kitelepítését, illetve erőszakos beolvasztását. Ez a pont kimondja mások mellett, hogy bár lehetővé teszik az optálást, a magyar nemzetiségű lakos csehszlovák állampolgársága megszűnik. Kivételt kevés eset képez, pl.: „1. a csehszlovák állampolgárságot csak azoknak a magyar nemzetiségű lakosoknak hagyják meg, akik antifasiszták voltak, részt vettek a Csehszlovákia felszabadításáért folytatott ellenállási mozgalomban, vagy pedig üldözték őket a köztársasághoz való hűségükért.” A május 14-e után hozott jogfosztó rendeletek elsősorban a németek ellen irányultak, őket hamarosan ki is telepítették az új német határon túlra, de Benes a magyarságot sem kímélte. A szlovákiai magyarságot az 1938-as bécsi döntés nyomán bekövetkezett revízió, és a széthullás fő felelősének nyilvánították. Az új csehszlovák politikai vezetés már a háború befejezése előtt igyekezett kiaknázni a magyar háborús vereséget. Az 1920 után tapasztalt erőszakos asszimilációs programnál is agresszívabb fellépést tervezett. A Benes-dekrétumok a kisebbségi politika fő oszlopát képezték.

Benes 1945. augusztus 2-án kiadott 33. elnöki dekrétuma járt a szlovákiai magyarság számára a legsúlyosabb következményekkel. A rendelet - összhangban az 1945 áprilisában megszületett kassai kormányprogrammal - automatikusan megfosztotta őket állampolgárságuktól, vagyis de facto kizárta őket a társadalomból, és ellehetetlenítette életüket. Ez nyugdíjuk és egészségügyi ellátásuk elvesztését, az állami járulékok és szociális támogatások megvonását jelentette számukra, egyúttal az állami alkalmazásból való elbocsátást is maga után vont. A magyar nemzetiségű magánalkalmazottak elbocsátását egy júniusban kiadott rendelet írta elő. Betiltották a magyar nyelv használatát a közéletben, száműzték az egyetemekről a magyar diákokat, és megszüntették a magyar oktatási intézményeket, feloszlatták a magyar kulturális egyesületeket, befagyasztották a magyarok bankbetétjeit. Lehetővé tették és szabályozták a németek és magyarok földjeinek elkobzását, melyekre cseheket és szlovákokat telepítettek. Betiltották a magyar nyelv használatát a közéletben, kizárták a magyar hallgatókat az egyetemekről, feloszlatták a magyar kulturális egyesületeket, befagyasztották a magyarok bankbetétjeit.

A beolvasztás első állomása a nem-szláv nemzetiségek kollektív jogfosztása volt; Benes és a csehszlovák politikusok abban bíztak, hogy a mostoha körülményekkel elüldözhetik majd a kisebbségek jelentős hányadát, az ottmaradókra pedig deportálás és erőszakos asszimiláció „lehetőségei” vártak. Ennek jegyében az 1945 májusa és októbere között hozott 143 rendelet közül 13 közvetlenül, 20 közvetetten a nem-szláv kisebbségek ellen irányult.

A kassai programot követően embertelen intézkedések sora következett. A kollektív bűnösség elvén megalkotott dekrétumok, pontosabban időzítésük kapcsolatban áll azzal, hogy a csehszlovák kormány a potsdami konferenciához fordult a magyarok

kitelepítése ügyében, amihez azonban nem sikerült a nemzetközi hozzájárulást megszerezni. Ez a tény növelte a csehszlovák hatóságok türelmetlenségét a magyarokkal szemben.

Népbírószági eljárások

A Kassai Kormányprogram meghirdetését (1945. április 5.) követő hónapokban a népbírószágok mintegy 39.000 magyart - elsősorban értelmiségit - ítétek el és utasítottak ki Szlovákiából, mint háborús bűnöst. VIII. pontja a magyar és német népességet kollektív háborús bűnösnek nyilvánította.

Sorozatosan perbe fogták a háború előtti magyar közélet jeles alakjait, akiket a köztársaság szétverésével vádoltak meg. A gyakran tömegessé váló perek közül méreteiben a kassai magyar per volt legnagyobb, amelyben közel 600 magyart nyilvánítottak háborús bűnössé.

Perek sorát rendezték a magyarok jogvédelmét felvállaló és ellenállását megszervező csoportok tagjai ellen. Gróf Esterházy Jánost, a két háború közötti csehszlovákiai magyar politika vezéralakját, aki a háború alatt zsidókat mentett, és mindvégig ellenállt a náciknak, 1945-ben kiadták a Szovjetuniónak, és 1949-ig ott volt kényszermunkán. Hazatérve a rá Pozsonyban kirótt halálbüntetést életfogytiglani fegyházra módosították. A megtört politikus 1957-ben halt meg egy morvaországai börtönben.

Kényszermunka (közmunka)

A hárommillió német kisebbség kitelepítését követően, a helyükön jelentkező munkaerőhiány ellensúlyozására 1946 tavaszán megkezdődött a „munkaerő-toborzás”. A 88/1945 sz. dekrétumra való hivatkozással magyarok tízezreit, egyes források szerint mintegy 73.000 főt szállítottak erőszakkal Csehországba a megüresedett németlakta területekre. Otthonaikba azonnal szlovák lakosokat telepítettek. Épületeiket, bútorikat, gazdasági felszereléseiket és állatállományukat az állam elkobozta, bankszámláikat befagyasztotta. A munkaképes férfiakat és nőket a szó szoros értelmében emberpiacra vitték, míg az ellátatlan betegek, valamint az öregek és a gyermekek közül többen meghaltak útközben, vagy a célállomásra érkezés után. A döntés ellen nem volt jogorvoslat. A kijelölt családokat katonai tehergépkocsik szállították a legközelebbi vasútállomásra, ahonnan szigorú őrizet mellett elindultak Csehországba. Az akció 99 napig tartott, 1947. február 25-én ért véget.

Lakosságcsere

Miután a német kisebbség kitelepítéséhez hasonló erőszakos cselekedeteket a potsdami konferencia nem engedélyezett, más megoldásokat kellett keresni. Az előző pontbeli kényszermunkára kényszerítés része volt a Magyarországra irányuló

nyomásgyakorlásnak, amelynek célja a lakosságcsere-egyezmény végrehajtása volt. 1946. február 28-án szovjet nyomásra Magyarország és Csehszlovákia aláírta a lakosságcsere-megállapodást. A megállapodás értelmében ahány magyarországi személy jelentkezett Csehszlovákiába történő önkéntes áttelepülésre, a csehszlovák hatóságoknak ugyanannyi magyart állt jogukban kitelepíteni.

A Magyarország számára rendkívül hátrányos egyezmény szerint a magyar fél vállalta, hogy a meghatározott kvótán felül átveszi a háborús bűnösöket is. Ezzel visszaélve a csehszlovák bíróságok tömegesen vonták felelősségre a háború alatt állítólag elkövetett bűneikért a felvidéki magyarokat, s végül több mint 70 ezer személyt írtak össze, akinek háborús bűnösként kellett volna elhagynia szülőföldjét.

Az egyezmény értelmében a csehszlovák hatóságok annyi szlovákiai magyart voltak jogosultak Magyarországra áttelepíteni, amennyi magyarországi szlovák önként jelentkezett a Szlovákiába való áttelepülésre. Az egyezmény megkötése után a szlovák hatóságok nagyarányú toborzási akcióba kezdtek a Magyarországon élő szlovákok körében. Érveiket elsősorban arra alapozták, hogy a többnyire szerény vagyonú szlovákok számára jól működő gazdaságokat és könnyebb életet ígértek.

A vasúti szerelvények naponta szállították összes ingóságukkal együtt a kijelölt családokat Magyarországra. A végleges adatok szerint a Magyarországról Szlovákiába önként áttelepült 60 257 szlovákkal szemben 76 616 magyar volt kénytelen a szülőföldjét elhagyni. Óriási különbség mutatkozott azonban a hátrahagyott vagyonban. Mivel a szlovák hatóságok általában a módosabb gazdákat jelölték ki az áttelepülésre, a szlovákok által Magyarországon hagyott 15 ezer kataszteri holddal s 4400 lakóházzal szemben a Magyarországra áttelepített magyarok 160 ezer holdat és 15 700 lakóházat hagytak maguk mögött. Az utolsó áttelepülők 1949 nyarán lépték át a csehszlovák-magyar határt.

Reszlovakizáció

A reszlovakizációnak nevezett folyamat lényege az volt, hogy a „szlovákiai polgárok lehetőséget kapjanak a szlovák nemzetiséghez való visszatérésre”. Az elvet már 1918 után megfogalmazták, de tömeges alkalmazására csak a második világháborút követően került sor. Valójában sokak számára az, hogy szlováknak vallották magukat, azt jelentette, hogy végre kapnak nyugdíjat, állampolgárságot és gyakorlatilag szociális ellátásokat, és nem veszítik el munkahelyüket. Így a reszlovakizáció valóban lehetőség volt, de elsősorban a helyben és az életben maradásra...

1945 elejétől 1949 közepéig mintegy 200.000 magyar személy hagyta el a Felvidéket. A Benes-dekrétumok negatív „eredményei” az 1950-es népszámlálás adataiban tükröződnek: a szlovákiai magyarság lélekszáma ekkor éri a mélypontot, 367.733 főt.

Augusztus 3.

Gárdonyi Géza

„Semmi sem nehezebb, mint embernek lenni emberek között.”

„Én csak egy méltóságot ismerek: ha valaki megérdemli az ember nevet.”

„A magyarság nem kalapdász, hanem a szíve mélyében viseli a magyar, mint tenger csigája a gyöngyét. A magyarságunk érzése mélyen bent ég bennünk, hogy szinte magunk sem tudunk róla, mint a tűzhányó hegyek, amelyek hideg kőhegyek, de egyszer megmordulnak.”

„Aki történelmet olvas, mindig a sorok közt olvasson.”

„Nem a nemzet van a királyért, hanem a király a nemzetért.”

„Aki mindent hisz - gyanakszom rá, hogy buta. Aki semmit sem hisz, csak amit testi szeme láthat - arra már nem is gyanakszom...”

„Nem a halál szörnyű, hanem a temetés. A halál nem szerencsétlenség. Csak szomorúság azoknak, akik a Földön maradtak még s egy kedves valakijöktől látatlan időre el kell búcsúzniok.”

*„Légy az, kiből árad a nyugalom.
Légy az, kire nem hat a hatalom.
Nyújtsd oda, hol kérik a kezedet.
S menj oda, hol fázik a szeretet.”*

„A tanító olyan lámpás, mely minél inkább világít másnak, annál inkább fogyasztja önmagát.”

„A méhkas, azt mondják, kicsiben képe az emberi államnak. Én azonban azt látom, hogy a méhkas állama tökéletesebb. Náluk a herék az alsóbbrendűek.”

„A fecske nem ember, mégis visszavágyik a szülőföldre. Ha nem vágyakozna, nem térne vissza. (...) Az ember is csak egy helyen van otthon, másutt mindenütt idegen.”

*„A pénz okos embernek: zsebben ülő szolga.
Az okatlan embernek: zsebben ülő úr.”*

„A pénz csak arra való, amire a kenőcs a kocsira: ne nyikorogjon.”

„Nem az a boldog ember, aki milliókat tud szerezni, hanem aki úgy tud szegény lenni, hogy nem érzi a szegénységet.”

*„Mikor nevetünk, mindig másokon nevetünk.
Mikor sírunk, mindig magunkat siratjuk.”*

„Erő bátorság nélkül: fejsze nyél nélkül.”

„Az emberek megmossák az arcukat, kezüket, de vajon hányan vannak azok, akik minden nap megmossák a lelküket is?”

„A világ rendjében értelem uralkodik. Értelem a semmiből nem származhat. A világ tehát alkotás: valami intelligens teremő erőnek a kifejezése.”

„Aki gödörbe esett, nem válogat benne: ki húzza ki.”

„Az ember csak neveléssel válik emberré.”

Gárdonyi Géza (Agárdpuszta, 1863. augusztus 3. - Eger, 1922. október 30.) író, költő, drámaíró, újságíró, pedagógus, a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagja. A 19-20. századforduló magyar irodalmának népszerűségében máig kiemelkedő alakja. Legnagyobb sikereit történelmi regényeivel aratta, mint az Egri csillagok (1901), a Láthatatlan ember (1902) vagy az Isten rabjai (1908).

Augusztus 5.

Kőszeg ostroma

Adam Ehrenreich: Jurisics Miklós - rézmetszet

„Bátorkodom védeni ezt a kis és gyenge várost a török erő előtt, nem ezért mert reménykednék, hogy meg tudom védeni, hanem azért hogy rövid időre megállítsam az ellenséget és ezzel a keresztény uralkodóknak időt nyerjek arra, hogy kellően fölkészüljenek a védelemre. Csakis ezért tettem ki az életem a legnagyobb veszélynek.” (Jurisich Miklós levele I. Ferdinándhoz)

„A városkának volt egy erős kis vára, amely hat évvel a mohácsi vereség után feltartóztatta és visszaverte a törököt. Kétezren védték a képtelen túlerővel szemben egy teljes nyári hónapon át, esztelen bátorsággal és okos tárgyalásokkal, mert akkor már tudták, hogy kivel van dolguk. Tizennyolc heves rohamot állt ki a vár és a védők: városlakók, polgárok, parasztok, katonák; akkor az ostromló kimerült, feladta, elvonult örökre. Fura dolognak látszik a nyugati határ szélén védeni egy kis várat, a belülről jövő töröktől, amikor az ország már elveszett, s az ellenség már éppen kifelé menne. Nem is lett volna értelme, ha a védők nem tudják, hogy a hazájukon kívül még egy sokkal kisebb és egy sokkal nagyobb hazájuk is van; s ezt mind a kettőt megvédték: a városukat, ahol születtek, s a világrészüket, ahol senki sem borotválta a koponyáját.” (Ottlík Géza: Iskola a határon)

Kőszeg 1532. évi ostroma a magyar hadtörténet egyik legragyogóbb fejezete: a kicsiny Kőszeg várat Jurisich Miklós kapitány a maroknyi védősereggel 25 napon át hősiiesen védelmezte a majdnem százszoros túlerővel szemben.

Mohács után az ország állandó csatározások helyszíne lett. Magyarország lényegében megszűnt önálló európai politikai tényező lenni. Habsburg Ferdinánd és Szapolyai János is az ország királyának tartotta magát. A belső megosztottságot kihasználva a törökök egyre nagyobb területet hódítottak meg, ami aztán

szükségszerűen hozta magával az ország két, majd három részre szakadását. Az ország területén folyó harcok pedig valójában nem szóltak másról, mint a nagy török szultán, Szulejmán és a Habsburg-család (Ferdinánd magyar király és Károly német-római császár) viaskodásáról a hegemoniáért.

1529-ben Szulejmán már Bécs városát is megostromolta, igaz sikertelenül. Ferdinánd a következő években többször próbált békét kötni a szultánnal, de a Porta rendszerint elfogadhatatlan feltételeket szabott. A békéért cserébe Szulejmán Magyarország teljes hűbéri alávetése mellett már Bécset is magának követelte. Ferdinánd természetesen elutasította az ajánlatot, de helyzetét súlyosbította, hogy a német-római birodalom protestáns fejedelmei V. Károly császár ellenében Schmalkaldenben szövetségre léptek. Így még 1532 tavaszán is küldött követeket Konstantinápolyba, ők azonban már útközben találkozhattak Szulejmán és Paragli Ibrahim nagyvezír felvonuló seregeivel.

Kőszeg várának és védműrendszerének látványrajza

A török hadjárat célja vélhetően Bécs ostromának megisméltése volt, bár egyes történészek a későbbi események tükrében kételkednek ebben. A szultán szokatlan útvonalat választott: amikor július 17-én elérte Eszéket, a szokásos, a Duna mentén északra vezető hadiút helyett a Dráva völgyét választotta és a mai horvát-magyar határ mentén haladt északnyugat felé. Zákánynál északra fordult, és a Nyugat-Dunántúlon átvágva augusztus 5-én elérte Kőszeget, és megkezdte a vár ostromát.

A szokatlan útvonalválasztás okát nem ismerjük. Feltehetően az élelmiszerellátás játszott ebben szerepet. A szultán arra számíthatott, a harcoktól jobban megkímélt vidéken könnyebb lesz biztosítani az utánpótlást a seregének. Lehet, hogy egyszerűen csak a Bécs felé vezető legrövidebb utat választotta. De elképzelése nem vált be. A lakosság elmenekült, sok esetben megsemmisítették az élelmet, így a nagy létszámú török sereg ellátása egyre nehezebbé vált. A kedvezőtlen időjárás és a dunántúli rossz útviszonyok mellett hiába nem ütközött ellenállásba sehol sem az oszmán haderő, mégis három hétbe tellett mire elérték a határ közelében fekvő Kőszeg várát. Ez az idővesztés később döntőnek bizonyult.

Augusztus 7.

Megszületett Bibó István

1956. november 4-i nyilatkozata

Magyarok!

Nagy Imre miniszterelnök a ma hajnali szovjet támadáskor a szovjet követségre ment a tárgyalások folytatására, és onnan visszatérni már nem tudott. A reggel összehívott minisztertanácson a Parlament épületében tartózkodó Tildy Zoltánon kívül már csak B. Szabó István és Bibó István államminiszter tudott megérkezni. Mikor a Parlamentet a szovjet csapatok körülfozták, Tildy államminiszter a vérontás elkerülése végett megállapodást kötött velük, mely szerint ők megszállják az épületet, a benne levő polgári személyek pedig szabadon távozhatnak. Ő, a megállapodáshoz tartva magát, eltávozott. Az országgyűlés épületében egyedül alulírott Bibó István államminiszter maradtam, mint az egyedüli törvényes magyar kormány egyedüli képviselője.

Ebben a helyzetben a következőket nyilatkozom:

Magyarországnak nincs szándékában szovjetellenes politikát folytatni, sőt teljes mértékben benne akar élni a kelet-európai népek ama közösségében, kik életüket a szabadság, igazságosság és kizsákmányolásmentes társadalom jegyében akarják berendezni. A világ színe előtt visszautasítom azt a rágalmat is, mintha a dicsőséges magyar forradalmat fasiszta vagy antiszemita kilengések szennyezték volna be; a harcban osztály- és felekezeti különbség nélkül részt vett az egész magyar nép, s megrendítő és csodálatos volt a felkelt nép emberséges, bölcs és különböztetni kész magatartása, mellyel csupán a leigázó idegen hatalom és a honi hóhérkülönítményesek ellen fordult. A néhány napig napirenden volt utcai igazságtételeket, valamint ókonzervatív politikai erőknél minden fegyveres erőszak nélkül való jelentkezését az éppen megalakult kormány rövid úton megszüntethette {4-168.} volna; az az állítás, hogy evégből óriási idegen hadsereget kell az országba behívni, komolytalan és cinikus. Éppen ellenkezőleg, e hadsereg jelenléte a nyugtalanság és a zavargások legfőbb forrása.

A magyar népet felszólítom, hogy a megszálló hadsereget vagy az általa esetleg felállított bábkormányt törvényes felsőségnek ne tekintse, s vele szemben a passzív ellenállás összes fegyverével éljen - kivéve azokat, melyek Budapest közellátását és közműveit érintenék. Fegyveres ellenállásra parancsot adni nincs módomban: egy napja kapcsolódtam be a kormány munkájába, a katonai helyzetről tájékoztatva nem vagyok, felelőtlenség volna tehát tőlem a magyar ifjúság drága vérével rendelkezni. Magyarország népe elég vérrel adózott, hogy megmutassa a világnak a szabadsághoz és igazsághoz való ragaszkodását. Most a világ hatalmain a sor, hogy megmutassák az Egyesült Nemzetek Alapokmányában foglalt elvek erejét és a

világ szabadságszerető népeinek erejét. Kérem a nagyhatalmak és az Egyesült Nemzetek bölcs és bátor döntését leigázott nemzetem szabadsága érdekében. Megállapítom egyúttal, hogy Magyarország egyetlen törvényes külföldi képviselője és külképviseleteinek törvényes feje Kéthly Anna államminiszter.

Isten óvja Magyarországot!

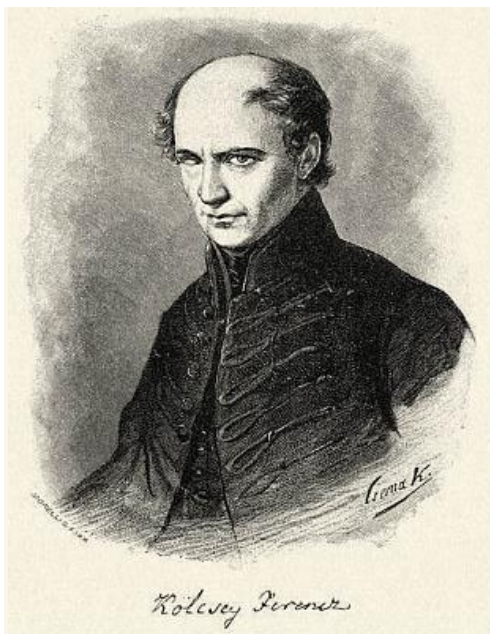
Budapest, 1956. november 4.

Bibó István s. k.
államminiszter

Augusztus 8.

Kölcsey Ferenc születésnapja

„Hazámat, nemzetemet mindig lángolva szerettem; magyar lenni büszkeségem volt, lesz örökre. Még akkor is, midőn a nemzet ellen kínosan panaszkodom.”

„Jelszavaink valának: haza és haladás. Azok, kik a haladás helyett maradást akarnak, gondolják meg: miképen a maradás szónak több jelentése van. Korszerinti haladás épen maradást hoz magával; veszteg maradás következése pedig senyvedés.”

„E szóban - haza, foglaltatik az emberi szeretet és óhajtás tárgyainak egész öszvessége. Oltár, atyáid által istennek építve; ház, hol az élet első örömeit ízleled; föld, melynek gyümölcse feltáplált.”

„...az élet fő célja - tett; s tenni magában, vagy másokkal együtt senkinek nem lehetetlen. Tehát tégy! S tégy minden jót, ami tőled telik, s mindenütt, hol alkalom nyílik...”

„Messze jövővel komolyan vess öszve jelenkort;
Hass, alkoss, gyarapíts: s a haza fényre derül!

„Őseitek parányi fészkeket raktanak? szedjétek össze a romokat, s tegyetek belőle mély alapot jövő nagyságnak.”

„Minden pálya dicső, ha belőle hazádra derül fény.”

„Régi tanács; minden tudja azt, s kevés követi: eszed járjon előbb nyelvednél s tettednél.”

„Kinek szívében a haza nem él, az száműzöttnek tekintheti magát mindenhol; s lelkében üresség van, mit semmi tárgy, semmi érzet be nem tölt.”

„Egyedül a legnagyobb erő sem tehet mindent, mondhatnám, nem tehet sokat: egyesített erőknek pedig a lehetetlennek látszó is gyakran lehetséges. Mit ér egy csepp víz? De milliomonként egyesült cseppek megdöböntő erőt fejtenek ki.”

„Bízni az emberi erényben, az erények legnemesebbje közé tartozik.”

„A bölcsesség legnagyobb mestere az élet; azonban gyakran felkeresd a rég elhunytakat is, kik tanulások, vizsgálatok és tapasztalatok által gyűjtött kincseiket a maradék számára könyveikbe letették...”

„Ki gyermeket nevel, az a hon iránt szent kötelességet teljesít.”

„Az ember egyedül gondolva nem több a magányos vadállatnál, mely élte fenntartásaért zsákmányt keresve bolyong. Emberi ész és erő csak társaságban fejlődik ki; s amint valamely embertársaság szerencsésb, szebb, dicsőbb hazává alkotta magát: polgárai minden szépben és jóban aszerént haladhatnak. Ezért kell minden mívelt embernek a hazát legfőbb gondjává tennie.”

„Négy szócskát üzenek, vésd jól kebeledbe, s fiadnak
Hagyd örökül ha kihúnysz: **A haza minden előtt.**”

Kölcsey Ferenc (Szódemeter, 1790. augusztus 8. - Szatmárcseke, 1838. augusztus 24.) magyar költő, politikus és nyelvújító, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, a Kisfaludy Társaság alapító tagja.

Nemzeti himnuszunk költője a Szilágy vármegyei (ma romániai) Szódemeter községben született egy nem gazdag, de igen nagy tekintélyű kálvinista családban. Édesapja, a nemesi származású Kölcsey Péter, édesanyja, Bölöni Ágnes.

Augusztus 12.

A nagyharsányi csata

Badeni Lajos őrgróf és Lotaringiai Károly herceg a nagyharsányi csatában

A nagyharsányi vagy Szársomlyó hegyi csata 1687. augusztus 12-én Villány határában, a Szársomlyó (Harsányi-hegy) lejtőin zajlott le Lotharingiai Károly herceg, II. Miksa bajor választófejedelem, Lajos badeni őrgróf és Savoyai Jenő herceg vezette egyesült osztrák-magyar-bajor-horvát hadtestei és Szári Szulejmán török nagyvezír serege között. A „nagharsányi csata” megjelölés a 19. században erősödött meg, valószínűleg hibásan Nagyharsány térségébe helyezve a csata fő eseményeit. A történészek második mohácsi csataként is emlegetik, tekintettel arra, hogy az ütközet a számunkra gyászos emlékü várostól huszonöt kilométerre zajlott. Az összecsapás mintegy keretbe foglalta a magyarországi török háborúkat, hiszen - 1526 után - ezúttal a Szent Liga csapatai döntő győzelmet arattak.

A török sereg 1683-ban kudarcot vallott Bécs alatt. Sobieski János lengyel király és Lotharingiai Károly súlyos vereséget mért a Kara Musztafa nagyvezír által vezényelt török haderő fölött a Bécs melletti Kahlenberg hegyen. Ez a csata jelentette a fordulóponzt. A korábbiakban csak Bécszet védő hadvezérek úgy érezték, eljött az idő a törökök visszaszorítására. XI. Ince pápa védnöksége alatt a Habsburg Birodalom, Lengyelország, Velence, majd Oroszország részvételével létrejött a Szent Liga. I. Lipót célja az 1527 óta Habsburg kézen lévő magyar Szent Korona országainak felszabadítása volt. Törekvését siker koronázta, számos kisebb vár után 1686-ban Buda is keresztény uralom alá került.

A törökök béketörekvései ellenére Bécs a következő évre újabb hadjáratot hirdetett. 1687 tavaszán Lotharingiai Károly az eszéki Dráva-híd felé nyomult előre, miközben Miksa Emánuel átvágott az Alföldön, Szolnoktól a Tisza torkolatáig vonult, majd később a Dunánál egyesült a főerőkkkel. A császáriak körülbelül 50 000 fős sereggel rendelkeztek, míg a Dráva túloldalán, Eszék mellett táborozó Szulejmán nagyvezír 60 000 katonával - szpáhikkal, janicsárokkal és segédhadakkal - készült az összecsapásra.

A csata emlékműve a hegyen

A szemben álló felek között a Dráva fahídja több mint nyolc kilométeren keresztül vezetett át a mocsáron. A keresztény erők nem mertek megkockáztatni egy támadást, viszont a lehetőséget sem akarták elszalasztani. Lotharingiai Károly - Savoyai Jenő tanácsára - úgy döntött, visszavonulást színlel, hogy kicsalja a török erőket a fedezékeiből és jól megerősített állásaiból és nyílt ütközetre kényszerítse. Néhány napos tétlenség és lavírozás után a terv végül sikerült. Visszavonulást színlelve átkeltek a Dráván és Mohács felé húzódtak. A nagyvezér a keresztény hadsereg mozgolódását elvonulásnak vélte, és érkezettnek látta az időt megtámadásukra és sietve átkelt a folyón. Miközben Lotaringiai Károly herceg serege Mohácsról Siklósra, majd onnan a Szársomlyó-hegy lejtőire vonult, a törökök a Karasica folyó mentén indultak meg Nagyharsány felé. Az elbizakodott hadvezér egy 8000 fős szpáhisereggel rögtön meg is támadta a Miksa Emánuel vezette császári balszárnyat, mely ekkor az 1526-os mohácsi csata színhelyétől nem messze foglalt állást. A bajor választófejedelem könnyedén visszaverte a támadást. Közben Savoyai Jenő gyalogos hadteste még készületlenül találta a szerveződő törököket, zavart támasztott a soraikban, és könnyűszerrel beszorította őket a Karasica patak mocsaraiba.

Délután ötkor indult az öldöklő ütközet és mire leszállt az este, elcsendesült a nagyharsányi csatatér. Az ötvenezeres keresztény és a hatvanezeres török sereg összecsapása az utóbbinak teljes vereségével végződött. A keresztény haderő tapasztalt, kiképzett csapatokat vetett be, míg a törökök zöme frissen összeszedett irreguláris volt, s a többi hadtest is csak kisebb részben állt janicsárokból, vagy szpáhikból. A nagyobb rész rendelkezett ugyan harci tapasztalatokkal, de a nyugati katonákkal szemben eredménytelen harcos volt.

A csata nagy pusztítást hozott a török táborban. Nyolcezer török elesett, sokan menekülés közben a Karasica-ba és a Drávába fulladtak, mintegy kétezer törököt pedig a magyar csapatok fogtak el. A szövetséges erők vesztesége ezzel szemben 700 ember volt. A győztesek nagy zsákmányt szereztek. A rendkívül gazdag - 5 millió forintra becsült - török tábor maradéktalanul zsákmányul esett. 72 ágyú, 10 mozsár, nagy mennyiségű lőszer, kézigránát, bomba és kartács, a gazdag élelmiszerkészlet mellett még 7-ezer vágómarha, 6-ezer ló, 1500 teve és bivaly, sőt

a török tábori pénztár java része a teljes tábori felszereléssel egyetemben a Lotharingiai Károly herceg vezette szövetséges hadsereg kezére került. A diadal teljes kiaknázását, Belgrád visszaszerzését csak a keresztény vezérek közti viszálykodás akadályozta meg.

A 300. évfordulóra készült emlékmű

A törökök veresége azzal vált teljessé, hogy az életüket mentő harcosok alatt leszakadt az eszéki Dráva-híd, és sokan a folyóba fulladtak. A nagyharsányi csata után a szövetséges hadsereg tábornoki kara Szulejmán nagyvezér 14 tornyú díszes sátrában töltötte az éjszakát. A győzelem hírét Savoyai Jenő herceg vitte Bécsbe. Bár az ütközet Nagyharsány térségében zajlott le, mégis második mohácsi csata néven emlegeti az irodalom.”

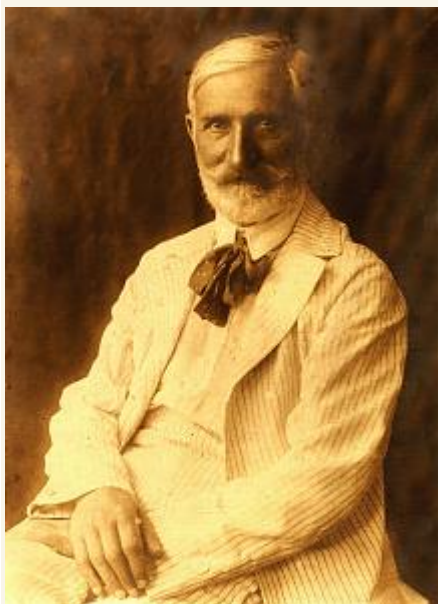
Jelentősége

A csata lélektanilag is fontos volt, hisz a közelben vívott 1526-os mohácsi csata Magyarország bukását jelentette annak idején, s ezért a törökök a síkot mindig a „szerencse mezeje” néven említették. Most ők szenvedtek súlyos vereséget ugyanezen a vidéken. A csata eredményeként a dunántúli területek nagy része - Székesfehérvár, Szigetvár és Kanizsa kivételével - felszabadultak a török uralom alól IV. Mehmed birodalma eközben kis híján összeomlott a nagyharsányi szégyen miatt: a szultán seregei fellázadtak Belgrádban, és hamarosan letaszították trónjáról az uralkodót. A II. Szulejmán hatalomra jutását eredményező káoszban a nagyvezír is halálát lelte, és bár úgy tűnt, a Török Birodalom végnapjait éli, az 1699-ig húzódó háború során bebizonyosodott, hogy ezek a találgatások bizony elhamarkodottak voltak.

Augusztus 17.

Elhunyt Benedek Elek, a nagy mesemondó

Elek apó

*„Mi hasznom benne? - én nem kérdezem,
Csak ültetek a jövő nemzedéknek!”*

*„Az volt s lesz a törekvésem, hogy az általam megírt s még megírandó mesék
irodalmi művek hatását tegyék az olvasóra, anélkül azonban, hogy emiatt
meghamisítsam a nép eszejárásának, mesemondó nyelvének karakterét.”*

*„Hidd meg nekem, hogy csak az a valamennyire egész ember,
kinek könnyű a toll, s nem nehéz a kasza.”*

*„Állj a védtelenek, gyengék közé;
az erősek, hatalmasok oldalán harcolni nem virtus.”*

*„Ne félj, ne szégyelld szeretni a hazát! Ma a világpolgárság a divat, de te ne hódolj
e divatnak. Inkább légy „vad magyar”, mint „szelíd hazafi”. Mennél jobban
szaporodnak a szelíd hazafiak, annál inkább lesz szükség a vad magyarokra.”*

„Semmit ne kívánj, a mi becsületes munkával el nem érhető.”

*„Halljad, magyar, halljad! - ne csüggedj, veled lesz a magyarok Istene. Vérednek
hullásával bár, visszaszerzed Attila földjét, letiprod minden ellenséged, s a magyaré
marad e föld, időtlen időkig!”*

*„Szeretet lánc! Kössed egybe
Szívét nagyoknak s gyermekeknek!
Gyűlölség! Légy úgy eltemetve,
Hírét se halljuk létednek!”*

Ez országnak minden lakója Egymást szeresse, védje, ójja:

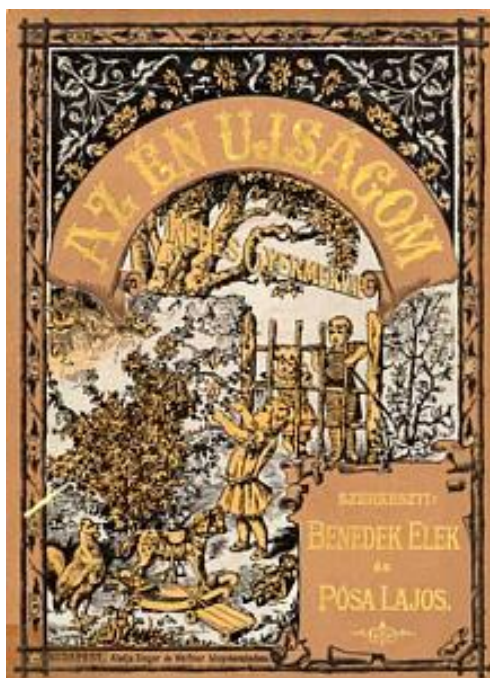
Naggyá ország csak így lehet - -

- Csudát művel a Szeretet."

Benedek Elek (Kisbacon, 1859. szeptember 30. - Kisbacon, 1929. augusztus 17.) író, újságíró, országgyűlési képviselő, „a nagy mesemondó”.

Benedek Elek az emberek többségének tudatában úgy él, mint az egyik legnagyobb, ha nem a legnagyobb meseírónk. Még akkor is így van ez, ha sokféle tevékenységének ez csak egy része volt. Kevesen tudják, hogy oktatáspolitikus és tankönyvíró is volt. Önállóan és társszerzőkkel írt népiskolai tankönyvein kívül írásait, verseit, meséit, elbeszéléseit szinte minden népiskolai tankönyvben megtaláljuk. Életútja, tevékenysége sokszor nehezen követhető, de személyisége, gondolkodásmódja mindvégig kristálytiszta maradt. Születésnapjához igazodik a [Magyar Népmese Napja](#), amelyet az ő emlékére szeptember 30-án tartunk.

A magyar gyermekirodalom egyik megteremtője a Székelyföld szülötte. 1859. szeptember 30-án született az Erdővidék egy kicsi falujában, Kisbaconban. „Kicsiny falu az én falum, legkisebb az egész vidéken s a legszebb. Gyermekkoromban alig hatszáz lakója volt, s ennek is jó felerészét az én nemzetségem tevé.” És ez a legszebb kis székely falu mély hatással volt hősünkre, aki már az anyatejjel szívta magába a népköltészetet. Egyik életrajzírója mondja: „Az író egész pályafutását, irodalmi, közéleti tevékenységét elsősorban azok az élmények határozzák meg, amelyeket a szülőföld, a családi élet és nem utolsósorban kisbaconi iskolája.”

Augusztus 20.

Szent István király

Törley Mária alkotása Budapesten

„Tartsd mindig eszedben, hogy minden ember azonos állapotban születik, és hogy semmi sem emel fel, csakis az alázat, semmi sem taszít le, csakis a gőg és a gyűlölség.”

„... ha becsületet akarsz szerezni királtságodnak, szeresd az igaz ítéletet; ha hatalmadban akarod tartani lelkedet, türelmes légy. ... A türelmes királyok királykodnak, a türelmetlenek pedig zsarnokoskodnak. Ha pedig egyszer olyasvalami kerül eléd, amelyben ítéletet hozni méltóságoddal összefér, türelemmel, irgalommal, esküdözés nélkül ítélkezz, így lesz majd koronád dicséretes és ékes.”

„... Ha ugyanis a bölcsekkel jársz, bölcs leszel, ha a bolondokkal forgolódsz, társul adod magad hozzájuk ...”

Augusztus 20. az egyik legrégebb magyar ünnep, államalapító Szent István király ünnepe. A keresztény magyar államalapítás, a magyar állam ezeréves folytonosságának emléknapja. Szent István idején még augusztus 15-e, Nagyboldogasszony napja volt az ünnep, Erre a napra hívta össze Fehérvárra a királyi tanácsot és tartott törvényt napot. Élete végén a beteg király ezen a napon ajánlotta fel az országot Szűz Máriának, és 1038-ban ő maga is ezen a napon halt meg.

Az ünnep Szent László király alatt került át augusztus 20-ára, mert 1083-ban VII. Gergely pápa hozzájárulásával a székesfehérvári bazilikában ezen a napon emeltették oltárra István király relikviáit, ami egyet jelentett szentté avatásával

volt. Szent István király ünnepének megtartásáról már az 1222. évi Aranybulla első pontja is rendelkezett.

I. Szent István király (eredetileg Vajk, kb. 975., Esztergom - 1038. augusztus 15., Székesfehérvár vagy Esztergom-Szentkirály) az első keresztény magyar király, a keresztény magyar állam megalapítója és a magyar keresztény egyház megszervezője.

Uralkodása alatt a magyar törzsek szövetségéből kialakult fejedelemséget egységes, keresztény magyar királysággá alakította át. Ez 1028-tól az egész Kárpát-medencére kiterjedt. Az általa meghirdetett új politikai irányvonalnak ellenszegülő törzseket fegyverrel vagy békés úton behódoltatta, a lázadásokat leverte. Az ezeréves magyar törvénytár az általa alkotott törvényekkel kezdődik. Az államszervezet kiépítésével párhuzamosan megszervezte a magyar keresztény egyházat, ezért ő és utódai viselhették az apostoli király címet. Magyarországon minden év augusztus 20-án I. István király szentté avatásának napját ünnepeljük.

Országzászló mozgalom

„Az országzászló a magyar igazság legyőzhetetlenségébe vetett hit szimbóluma. Emlékezetünkbe vési a magyar öntudatot és a magyar bánatot. A magyar nemzeti gondolat alatt egyesít minden magyart.”

„Az a zászló nagy gondolatnak, szent kötelességnek, nagy eltökéltségnek, ránk nehezedő súlyos kötelességnek a szimbóluma. De nemcsak szimbólum. Abban a

zászlóban élet van. Eleven valóság. Vádol, korhol, hogy késlekedünk. Biztat, ha csüggedünk. Velünk érez. És úgy hullámszik érzésvilága, mint a mienk. Gyászol, haragra gerjed, szent fogadást tesz, elméláz, türelmetlenkedik” (Urmánczy Nándor)

„A magyar zászló szimbóluma, érzékelhető kifejezője a magyar állam eszméjének. Zászlónk sorsa azonos a magyar állam sorsával. A megszállás alatt lévő végekről száműzték, sőt bűnjelként kezelték a magyar zászlót is. A magyar zászlóban tehát érzékelhető módon jelképezve látjuk és tiszteljük a magyar impériumot. Az Országzászló még ennél is többet jelent, ez nem csak szimbóluma a magyar állameszmének, hanem az új harcok eszköze és jelképe annak az elszánt, tántoríthatatlan küzdelemnek, melynek célja az, hogy Szent István birodalmának minden népe és minden talpalatnyi földje visszakerüljön, és újra egyesüljön az ezeréves magyar impérium alatt.” (Dr. Farkas Endre: A Bácskaiak Szövetsége ügyvezető alelnöke)

*„Csonka földön, félárbocon leng azóta
Nemzetünknek ezeréves lobogója
Hogy hirdesse, nemcsak zord és néma gyászunk
De törhetetlen, dacos élni-akarásunk.”
(Szathmáry István)*

*„Magyar zászló, színeidben egybeolvad
A dicső Múlt, bús Jelen és büszke Holnap”
(Szathmáry István)*

*Még állnak kihívón a csonka határok,
Még éget a békeparancs, Trianon:
De a mámor, a kedv odaát se kiáltoz,
Már gondba merült magaszülte bajon.*

*Félárbocon int szomorúan a zászló,
Még ősi hazán idegen bitorol;
De ne csüggedj, a nyélen az égre kiáltó
Magyar esküjél: eljön a harc, mi torol”
(Münch Szilárd)*

A tizenkilencedik század a nemzetté válás időszakában volt Európában. A nemzeti közösségek történelmeket, mítoszokat, jelképeket és hősöket alkottak maguknak. Az utóbbiak szobrok és emlékművek formájában ekkor jelentek meg a köztereken nagyobb számban.

Magyarország nagyvárosaiban már a dualizmus korában kialakult a köztéri szobrok állításának szokása. Majd megjelentek a millenniumi szobrok, később pedig egyre

nagyobb számban a világháborús emlékművek, egy-egy helyen pedig a nemzet vagy az adott település nagyjait ábrázoló szobrok. Ez a tendencia jelentős mértékben erősödött a trianoni békediktátum után.

A csepeli országzászlón az országzászlók legfontosabb ismérveit sorra felismerhetjük

Ezek az alkotások kimondva vagy kimondatlanul is a „Szent István-i” birodalom összetartozását, a nemzet egységét hirdették. De Trianon után egyre nagyobb volt az igény valami olyan alkotásra, ami kifejezi mindazt, ami akkor minden magyar ember szívében ott élt, egyrészt a nemzeti gyász, másrészt a vágy a nemzeti újjáépítés és cselekvőképesség újbóli megteremtésére. Olyan alkotás létrehozására, ami országszerte egybehangzóan szemlélteti a magyar egység és feltámadás gondolatát. A Trianon miatt érzett nemzeti gyász és a kor revizionista hangulatának meghatározó erejű kifejezőeszköze lett az Országzászló, illetve az Országzászló mozgalom.

Az országzászló mozgalom létrehozója a trianoni fájdalom volt. „A magyarságnak... sok és sokféle fájdalmat okozott a békeszerződés. A millió megnehezített életlehetőség és megkeserített sors, a menekülők és a maradók szenvedései, megaláztatásai egyéenként állították szembe a magyarokat Trianonnal. Akiket pedig személyükben nem vagy kevésbé érintett a békeszerződés, azokat, mint a magyar nemzet tagjait sújtotta és degradálta a döntés, s ezzel az anyagi hátrányokon túl a szellemi-érzelmi sérelmek okán is kihívta a magyarság ellenszenvét.” (Zeidler Miklós) A szétszakított nemzet összetartozását akarta erősíteni a kifosztott, megalázott nemzeti közösség tagjaiban. Az összetartozásnak és a közös felelősségnek, a Szabó Dezsői „minden magyar felelős minden magyarért” gondolatának a kifejeződése volt egykor, és az ma is.

Az országzászló mozgalom azon a felismerésen alapult, hogy az ugyanazon nemzethez tartozók összetartozása megmarad akkor is, ha a közösségeket határok választják el egymástól. Minden nemzet, minden emberi közösség alapvető joga, de egyúttal kötelessége is az összetartozás kinyilvánítása. Ennek egyik kifejező eszköze, hogy csonka Magyarország városaiban, községeiben legyen egy oszlop, amelyen félárbocra eresztett magyar zászlót helyeznek el. A magyar zászló színei is új értelmet kaptak ebben az időszakban. Legjobban a piros jelentése változott. A korábban „erőt” kifejező szín a hazáért hullott magyar vért szimbolizálta. Kisebb

tartalmi változást visel magán a másik két szín. Mindkettő a korábban általánosabb, szélesebb fogalom szűkebben értelmezett változatát hirdette. A fehér a „hűség”-gel szemben a magyar becsületet és ártatlanságot, a zöld pedig az általános „remény” helyett kifejezetten „csak” a magyar jövőbe vetett hitet, ennek reményét jelképezte.

A mozgalom életre hívója [Urmánczy Nándor](#), az örmény származású erdélyi politikus, országgyűlési képviselő, a Védő Ligák Szövetségének elnöke, a „megalkuvás nélküli magyar”, aki 1925-ben hirdette meg az Országzászló Mozgalmat.

A két világháború között az egész Magyarországra kiterjedő mozgalom a budapesti Szabadság téren 1928. augusztus 20-án felállított [Ereklyés Országzászlóval](#) indult útjára. A Szabadság téren álló négy hatalmas irredenta szobor alkotta félkörív centrumában álló, azokkal szembeforduló emlékmű homlokzatát a magyar nagycímer, az Árpádok, az Anjouk, illetve a Hunyadiak címere díszítette. A nagycímer és az Árpád-házi uralkodók címere az ezer éves határokat és a kontinuitást, az Anjouké Nagy Lajos „három tenger mosta” birodalmát, Mátyás királyé pedig az európai nagyhatalmiságot szimbolizálta. Az avatási ünnepségen a talapzat ereklyetartójában elhelyezték a csonka ország községeinek és az elszakított országrészek törvényhatóságának, valamint történelmi nagy csatáink helyszínéről és az első világháborús csatákban elesett halottak temetési helyéről, továbbá Petőfi és Kossuth szülőháza talajából küldött földet tartalmazó zsákocskákat. A zárókő felirata: „*Tudd meg, óh ember: e helyen Nagy-Magyarország vérről, könnyel és verejtékkel megszentelt földjén állasz.*” Az egyik oldal felirata Urmánczy kedvelt jelmondata volt: „A mi országunk a Kárpátok országa, Nagy-Magyarország, 896-ban alapította Árpád fejedelem, fennmarad a világ végezetéig.” A másik oldalon a következő felirat szerepelt: „Jövő nagyságunk alapját múltunk nagyjai rakták le.” A hátoldalon Papp-Váry Elemérné Sziklay Szeréna imája, a Magyar Hiszekegy refrénje szerepelt:

„Hiszek egy Istenben,/ Hiszek egy Hazában, / Hiszek egy isteni örök Igazságban,/ Hiszek Magyarország föltámadásában! Ámen.”

„Az a zászló nagy gondolatnak, szent kötelességnek, nagy eltökéltségnek, ránk nehezedő súlyos kötelességnek a szimbóluma. De nemcsak szimbólum. Abban a zászlóban élet van. Eleven valóság. Vádol, korhol, hogy késlekedünk. Biztat, ha csüggedünk. Velünk érez. És úgy hullámszik érzésvilága, mint a mienk. Gyászol, haragra gerjed, szent fogadást tesz, elméláz, türelmetlenkedik”

Elhunyt Vitéz nagybányai Horthy István

„... nehezen tudok szebbet elképzelni, mint háborúban vadászrepülőnek lenni!”

„És mert ilyenek az apák és ilyenek a fiúk, örök a magyar” (Kállay Miklós)

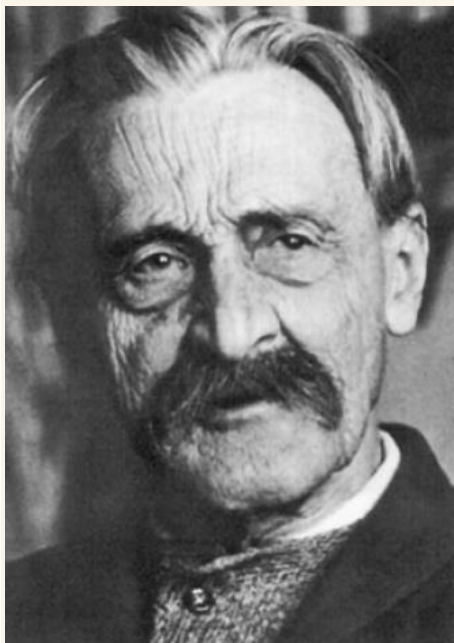
*Szép fiatal életét
a szebb magyar jövőért áldozta fel
halála magvetés, várjuk az aratást
(Sírfelirata)*

Vitéz nagybányai Horthy István, (Póla, 1904. december 9. - Alekszejevka, 1942. augusztus 20.) magyar politikus és katona. Horthy Miklós kormányzó idősebb fia, kormányzóhelyettes, gépészmérnök, repülő főhadnagy. Horthy István csak a neve alapján is könnyen emelkedhetett a ranglétrán, mégis élete során mindig arra törekedett, hogy szülői támogatás nélkül is kiérdemelje előléptetéseit. Ezt a mentalitását tükrözi az a döntése is, amellyel vállalta, hogy a 2. magyar hadsereggel a keleti frontra vonul. Sok támadás is érte, hogy közjogi méltósága mögé bújva ki akar bújni a tényleges katonai szolgálat alól. Ezt megcáfolandó 1942. május 1-jén tartalékos főhadnagyként bevonult a legendás szolnoki repülőkhöz. Fontos pozíciója miatt tartalékos vadászpilótaként került a keleti frontra. Bár a közvetlen háborús eseményekből kimaradhatott volna, mégsem tette. „...Nehezen tudok szebbet elképzelni, mint háborúban vadászrepülőnek lenni!”- mondta. Csak háborús tapasztalatokkal felvértezve érezte magát jogosultnak a hadsereg majdani irányítására.

Augusztus 25.

Elhunyt Kós Károly

„Az ember kötelessége, hogy a maga népét szolgálja. Az, aki ez alól kihúzza magát, az a népe árulója.”

„Megtanultam megelégedni azzal, amit a sors számomra juttatott: az egészséget, a családomat és az Úristennek azt a sok-sok szépségét, amit az emberek nem tudnak elrontani és megcsúfolni, s ami ingyen ajándékként jut minden embernek, csak a szemét kell kinyitni a látásra, fülét a hallásra és lelkét a befogadásra.”

„Régi zászlónk összetépve, fegyverünk csorba – lelkünkön bilincs. De tudom: talpra kell állanunk mégis. De tudom: újra kell kezdenünk az izzadságos, nehéz munkát. Tudom: vágni fogjuk kemény, vad sziklába az utat, melyen egy kemény, régi nép lép majd velünk és utánunk újra csak felfelé!”

„Kérem azért az én Istenemet hívő, igaz hittel, hogy áldja meg maradékimat, kik szeretni fogják és meg is tartják ezt a kis világot itt a nagy hegyek között, és kérem az én Istenemet, hogy nehéz kezével sújtson le azokra, akik megunják és elprédálják otthonukat, földjüket, apáik szeretetét.”

„Milyen jó, hogy a kövek beszélni tudnak. Milyen jó, hogy a halott, örökhideg anyag, amit az ember istentől való lelke élővé, némából beszélővé és örökkévalóvá tett, csak igazat tud mondani. Hogy azt nem lehet megvesztegetni. Hogy azt nem lehet lerészegíteni, hogy az nem fél. Hogy annak nincsenek vágyai és céljai, és nem éhes örökké. A kőben halott maradt minden, ami az élőt hazuggá teszi. De él minden benne, ami az életben szép és jó. Mert igaz. Mert igaz.”

A budapesti Állatkert India ősi emlékeit idéző, szecessziós ízlésű bejárati kupoláját a két elefánttal, a század egyik legszebb magyar történelmi regényét, „Az országépítő”-t, drámairodalmunk egyik legkimagaslóbb kompozícióját, a „Budai Nagy Antal”-t ugyanaz a Kós Károly hozta létre. De ha sorolni kívánnánk, hogy építészetén és irodalmán kívül még mi mindenhez értett mesteri fokon, akkor az ámuldozó érdeklődőnek tudomásul kell vennie, hogy festő- és grafikusművész, művészettörténész, néprajztudós, könyvkiadó vállalat igazgatója, nagy hatású folyóirat szerkesztője, gyakorlati politikus, olykor országgyűlési képviselő volt, Erdély lelkének és társadalmi valóságának legjobb értője, a „három nemzet”, a magyar-román-szász együttélés ihletett kifejezője, ha kellett, mind a három nemzet nyelvén anyanyelvi otthonossággal. Kevés lenne, ha csak azt mondanánk, hogy a nagy múltú és dúsgazdag erdélyi, majd romániai magyar irodalom egyik legkiemelkedőbb alakja volt. Hiszen az egész irodalom csupán az egyik arculata volt mindannak a művészi, tudományos és kultúrpolitikai teljesítménynek, amely múlhatatlan emléké szerepet biztosított a „kalotaszegi ezermester”-nek, ahogy már hosszú élete derekán megtisztelték.

Augusztus 27.

Megindul a Tisza szabályozása

Folyóink a szabályozás előtt

A 19. század első feléből származó adatok alapján Magyarország területének 13%-át rendszeresen elöntötték a szabályozatlan folyók. A vízjárta területnek több mint a fele, mintegy 2 millió hektár, a Tisza és mellékfolyóinak árterületére esett. A Tisza szabályozása előtt több mint 1400 kilométer hosszúságban kanyargott át Közép-Európa legnagyobb síkságán, az Alföldön. A sík vidék pedig lelassítja a folyók futását, sok kanyar és mellékág alakul ki, ami miatt pedig gyakoriak az áradások. A gyakori kiöntések elmocsarasították, elláposították a Tisza völgyét. E lápvidék számos gyógyíthatatlan betegségnek lett táptalaja, nem beszélve arról, hogy a művelés alól is óriási területeket rabolt el.

A história szerint már a 17. század emberét is foglalkoztatta a Tisza ármentesítése, de a történelmi helyzet, a technika fejletlensége akkor még nem tette lehetővé a beavatkozást. Csak a 19. század első felének viszonylagos békéje, háborúmentes évei kínáltak kedvező alkalmat a több évszázados, nyomasztó - fejlődést gátló - gondok megoldására. A magyar történelem nagy korának, a reformkornak kellett eljönnie, hogy a régen óhajtott szabályozási munkákat átfogó tervek alapján megkezdhessék. Ekkorra alakultak ki a megfelelő tárgyi és személyi feltételek. Az „ujjait a kor ütőerein tartó" [Széchenyi](#) mellett és mellé felnőttek a hozzá méltó, cselekvő, a nemzet felemelkedéséért tevékenykedő hazafiak. Ilyen volt [Vásárhelyi Pál](#) is. „E nagyszabású, az ország gazdasági fejlődésére, évszázadokra kiható működésben egy szerény, de nagytudományú férfiút látunk Széchenyi mellett lankadatlanul dolgozni, eszméi megvalósításán fáradozni, nemes hévvel, hazafias lelkesedéssel és korát meghaladó nagy szakértelemmel. Ez a férfiú Vásárhelyi Pál, a legnagyobb magyar mérnök; tudásban, lelkesedésben és érdemekben méltó társa a legnagyobb magyarnak.” Igaz, ez a mondat csak Vásárhelyi Pál századik születésnapján hangzott el.

1834-ben kezdődtek el az országgyűlés javaslata alapján a Tisza-felmérés munkálatai. A Tisza-völgy szabályozásáról először helyi tervek készültek, de Vásárhelyi felhívta a figyelmet a veszélyekre: eszerint csak egységes tervvel lehet tartós, hosszú távú hatást elérni, valamint a szabályozást a Tisza mellékfolyóira is ki kell terjeszteni. Ezt erősítették meg az 1844-45-ös árvíz hatására bekövetkező károk is. Széchenyi kinevezése a Közlekedési Bizottmány elnöki tisztségére jó lehetőséget biztosított Vásárhelyi tervei alapján végrehajtandó Tisza-szabályozás megszervezésére. S bár a kormányhivatal elfogadása miatt sokan árulással vádolták Széchenyit, sikerült az érintett megyék küldötteivel elfogadtatnia a helyi társulatokat összefogó központi Tisza-völgyi Társulat létrehozásának tervét.

Vásárhelyi 1845 júniusában az előzetes változat, majd 1846 márciusában az általános szabályozás tervének benyújtásakor támaszkodhatott a Tisza-felmérés mérnökeinek előmunkálataira és saját tapasztalataira. Az elképzelés a Tisza egész hosszára vonatkozott, részletesen s a gyakorlati kivitelezés számára alkalmas formában dolgozta ki. A csekély esésű, ún. középszakasz-jellegű folyó természetének megfelelően legelőször a folyó lefolyási viszonyait kívánta megjavítani az óriási kanyarok átvágásával. E változtatás következtében az árvizek levonulása gyorsabbá válhatna, ami előfeltétele az eredményes ármentesítésnek.

Százegy átvágást javasoltak, ami a Tisza hosszát egyharmadával csökkentette volna, ugyanakkor az árhullámok hevesebbé váltak ennek hatására. Ez utóbbi hatás miatt Vásárhelyi szerint a töltések megépítése kiemelt feladat, ráadásul a töltésvonalazásnak a megfelelő árvízi meder, a hullámtér kialakítását kell szolgálnia. A töltések előtt előteret kívánt biztosítani, ide erdősávok telepítését javasolta azért, hogy a gátakat a hullámveréstől megóvja.

Barabás Miklós: Vásárhelyi Pál (litográfia)

Vásárhelyi elképzelése a töltésekről óriási újdonságnak számított, hiszen ezek feladatául a folyó folyásának kormányzását jelölte ki, s nem egyszerűen a kiöntések korlátozóját látta bennük.

Az érdekelt birtokosok azonban sokallották a költségeket és a terv használhatóságát is kétségbe vonták. Ezt az önző vakságot Vásárhelyi nem tudta elviselni, a vita hevében rosszul lett, 1846. április 8-án a szíve megszűnt dobogni. A megrendült Széchenyi még jobban sürgette - talán saját végzetét is sejtve - a munkálatok megkezdését. 1846. augusztus 27-én ő maga végezte el a jelképes kapavágást a dobi Urkomi dombnál. Itt épült meg az első gát Dob és Szederkény között nyolc kilométer hosszúságban. Egy évtized múlva aztán rádöbbenek az ellenzők, hogy Vásárhelyi Pál terve kikezddhetetlenül jó. Csakhogy akkor már Vásárhelyi régen halott, Széchenyi pedig élőhalottként a döblingi intézet lakója. A két „legnagyobb” magyar úgy látott e munkához, hogy tudta, egy emberöltő nem elegendő a befejezéséhez. Tudták, nem fogják látni munkájuk eredményét. Az pedig jóra sikeredett, olyanra, amilyenről álmodtak. A kortársak második honfoglalást emlegettek (kb. 3 millió kataszteri hold került vissza mezőgazdasági művelésbe), a legnagyobb magyart és a legnagyobb magyar vízépítő mérnököt pedig új honfoglalóknak nevezték.

Augusztus 30.

A második bécsi döntés

Korabeli plakát

„Azután vége lett a napnak, amelyiken huszonkét esztendő utunk végén az állomásra értünk, amit a Sors parancsából el kellett érniünk. Vége egy napos ünnepünknek, a legnagyobb ünnepnek, amelyet ember érhetett. S nem adtunk érte mást, csak huszonkét esztendőt. És azt, hogy a fejünk megsürkült, orcánkat megszántotta néhány mély barázda, derekunk kicsit megrokkant. Ezért az egy ünnepnapért ezt adtuk. Megérte vajon? Bizonyára meg!” (Kós Károly)

Álltunk a díszkapu előtt... Ma is látom: elsőnek egy kerékpáros legény érkezett. Arca, ruhája csupa por volt, de a szeme világított felénk, testvérszem volt. Leányok szórtak virágot eléje és reá... A kerékpáros legény jött, ránknevetett, intett a kezével, ...s már ott voltak mögötte a többiek, roppant gépkocsikon, nevettek és integettek... Nem volt ott beszéd és nem volt fogadtatás... És nem csináltunk semmit, csak álltunk ostobán és gyámoltalanul, tátogott a szánk, szemünkből könnyek folytak, s a szívünk izzott pirosan, mint a tűzből született pünkösdi rózsza." (Wass Albert: Jönnek)

„Természetszerűleg akárhogy is történjék a megosztás, az egyik fél mindig jajgatni fog, Erdély esetében valószínűleg mind a kettő.” (Hitler)

1940. augusztus 30-án született meg a második bécsi döntés,

melynek értelmében Magyarország visszaszerezte Romániától a trianoni békével elcsatolt Észak-Erdélyt, ezzel megkezdődött a „kis magyar világ”

négyéves időszaka. Az erdélyi magyarság szerencsésebb része korabeli kifejezéssel élve „ismét magyar lett,” kisebbségből az államalkotó, többségi nemzetrész részévé vált.

Az egyházi részt v. Vankó József vitézi hadnagy állította össze

Bálint Sándor: Ünnepi kalendárium

„Heródes Agrippa börtönbe veti Pétert, de miért ottan közel vala az húsvétnap szent ünnepi, kit oktávig tisztölnek vala, halasztá halálát az ünnepnek utána. Azonközben az hú keresztyének nagy buzgósággal és szünetlen imádkoznak vala érette, kiszabadojtaná őket. Íme azért mikoron Szent Péter nagy kénnak és sírásnak készsége miatt elszunnyadott volna, Úristennek angyala hozzá jöve nagy fényességgel és feltaszigálá ötet, mondván: kelj fel hamar, vond fel te nadrágotat és övedözzél be és jöjj utánam. Mikoron azt tette volna, kivivé ötet és megszabadojtá az fogságból. Ennek azért emléközetire üli anyaszentegyház ez mai szent ünnepöt.”

Elmondja még az Érdy-kódex, hogy I. Sándor pápa azt tanácsolja a fejedelem Balbina nevezetű golyvás lányának, hogy Péter apostol béklyóinak megcsókolásával keressen gyógyulást. Így is tett, és baja elmúlt.

augusztus 6.

URUNK SZÍNEVÁLTOZÁSA

Jézus megdicsőülésének helye a régi hagyomány szerint a galileai Tábor-hegy volt. A csoda színhelyén még az arab hódítás előtt három bazilika épült. Felszentelésük napja, augusztus 6. lett Urunk színeváltozásának (latinul: transfiguratio) ünnepe. E napon Jézus emberi testében, még a feltámadás előtt való isteni dicsőségének felragyogását ünnepeljük. Az esemény a Tábor hegyén történt, a Szentírás a színeváltozást nem Jézus Krisztus misztikus élményeként, hanem a tanítványoknak adott kinyilatkoztatásként írja le (Mk 9,2–7; Mt 17,1–9; Lk 9,28–36; 2Pt 1,16–18). Hatására megvilágosodott az apostolok számára Jézus rejtett isteni méltósága. Hivatalos ünneppé III. Calixtus pápa emelte annak emlékére, hogy Hunyadi János a keresztes hadat toborzó Kapisztrán Szent János segítségével 1456-ban felszabadította a török ostrom alól Nándorfehérvárt, az akkori Magyarország déli végvárát. A két időpont egybeesése azzal magyarázható, hogy az 1456. július 22-ei győzelem híre két héttel később, épp augusztus 6-án érkezett a pápai udvarba.

Istenünk, te egyszülött Fiad dicsőséges színeváltozásakor Mózes és Illés tanúságtételével erősítetted meg hitünk szent titkait, és csodálatos reménységet nyújtottál, hogy gyermekeiddé fogadsz minket. Add meg nekünk, hogy szeretett Fiad szavára hallgatva társörökösei lehessünk Krisztusnak. Aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké. Ámen.

augusztus 15.

NAGYBOLDOGASSZONY – SZŰZ MÁRIA MENNYBEVÉTELE

A Katolikus Egyház augusztus 15-én Szűz Mária halálát és mennybevételét, vagyis Nagyboldogasszony napját ünnepli. Ferenc pápa így fogalmaz: Mária hite életút. A zsinat leszögezi, hogy Mária a „hit zarándokútját járta” (LG, 58). Ezért ő előttünk jár ezen a zarándokúton, elkísér és támogat bennünket.

Az ősegyházig visszanyúló hagyomány szerint a Megváltó édesanyjának, Máriának holttestét nem engedte át a földi enyészetnek, hanem röviddel halála után föltámasztotta és magához emelte a mennyei dicsőségbe. Jeruzsálemben az 5. században már biztosan megemlékeztek a Boldogságos Szűz égi születésnapjáról. Az ünnepet Dormitio sanctae Mariae, azaz „a szentséges Szűz elszenderülése” névvel illették. A 6. század során egész Keleten elterjedt az ünnep. Róma a 7. században vette át, s a 8. századtól kezdve Assumptio beatae Mariae-nak, azaz „a Boldogságos Szűz mennybevételé”-nek nevezték. XII. Piusz pápa 1950. november 1-jén hirdette ki hittételként, hogy a „Boldogságos Szűz Mária földi életpályája befejezése után testével és lelkével együtt felvétetett a mennyei dicsőségbe”. Szent István király olyan fontosnak tartotta Mária égi születésnapját, hogy ezen a napon ajánlotta Magyarországot Szűz Mária oltalmába. Ezért nevezzük őt Magyarország égi pártfogójának, vagyis Patrona Hungariae-nak. Szent István 1038-ban Nagyboldogasszony napján hunyt el. Nagyboldogasszony ünnepét ülve egyszer a Napbaöltözött Asszony nagy jeléről Gellért beszélt István és udvara előtt: „Gellért tanácsának intéséből akkoron kele föl, hogy az Szűz Máriát ez Magyarországbán Bódogasszonynak, avagy ez világnak Nagyasszonyának hívnák. Szent István királ es ez szegény országot Bódogasszony országának nevezé.” (Érdy-kódex). Nagyboldogasszony hazánkban olyan kötelező ünnep – a katolikusoknak az Egyház szentmisén való részvételt ír elő –, mely nem szükségszerűen esik vasárnapra.

Istenünk, te a mai napon túláradó dicsőséggel megkoronáztad a Boldogságos Szűz Máriát, akit alázatosságáért tekintetre méltattál és abban a kegyelemben részesítettél, hogy egyszülött Fiad test szerint tőle szülessék. Közbenjárására add, hogy megváltásunk szent titka által elnyerjük az üdvösséget és részesüljünk dicsőségedből. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké. Ámen.

augusztus 20.

SZENT ISTVÁN KIRÁLY ORSZÁGALAPÍTÓ, MAGYARORSZÁG FŐVÉDŐSZENTJÉNEK ÜNNEPE

Mint uralkodó István tudatában volt Isten előtti felelősségének. Ragyogó példája volt ennek, hogy Szent István templomában évente letette hivatalát annak jeléül, hogy csak kölcsön kapta Istentől, és annak bizonyosságára, hogy hatalmát Istennek áldozza.

Lelki arculata az Intelmekben (műfaja szerint „fejedelemtükörben”) is kirajzolódik, amely fiának, Imre hercegnek készült. Talán nem maga István írta, de mindenesetre az ő közelében, politikai s erkölcsi elvei értelmében szerkesztették. Többek között a következő uralkodói szabályok találhatók benne: „Uralkodjál szelíden, alázattal, békésen harag és gyűlölködés nélkül! A király koronájának legszebb ékszerei a jótettek; azért illő, hogy a király igazságossággal és irgalmassággal, valamint a többi keresztény erénnyel ékeskedjék. Minden nép saját törvényei szerint él; add meg az országnak a szabadságot, hogy aszerint éljen!” Szent István élete alkonyát beárnyékolta, hogy fiát, Imre herceget 1031-ben egy vadászat alkalmával egy vadkan halálra sebezte. Szent királyunk közel hetven éves korában, negyvenkét évi uralkodás után halt meg, 1038. augusztus 15-én, Mária mennybevitelének napján. Halála előtt a Szűzanyának ajánlotta az országot. Így vált Krisztus anyja a magyarok nagyasszonyává. Ikonográfiai hagyományunkká vált, hogy István királyt legtöbbször úgy ábrázolják, amint az országot és a nemzetet jelképező Szent Koronát a Boldogasszonynak följánlja. István a nép szívében mindinkább legendás hőssé, népe apostolává, védelmezőjévé és Magyarország eszményévé magasztosodott. Benne és vele a korona, királyság és nemzet szinte misztikus egységgé olvadt össze. Sírja sokat látogatott nemzeti búcsújáró helylé vált; számos imameghallgatás és csoda történt ott.

Szent László király 1083. augusztus 20-án pápai engedéllyel, a magyar püspökök, apátok és előkelők jelenlétében oltárra emeltette Istvánt, Imrével és annak nevelőjével, Gellérttel együtt. Ez akkor egyenértékű volt a szentté avatással.

augusztus 28.

SZENT ÁGOSTON püspök és egyháztanító

Szent Ágostonra, a nagy megtérőre emlékezünk liturgikus emléknappján, augusztus 28-án. Személyiségének varázsa: fáradhatatlanul kutató és töprengő elméje, boldogságvágya és igazság utáni szomjúsága. Megtérésekor az Isten válasza volt, mely békét és megnyugvást adott Ágoston szívének: „Úgy áradt szívembe a szó, mint az erős fény, amely elűzött minden bizonytalankodást és sötétséget.” Az út, amely harminckét évig tartott, elvezette az Úrhoz. Hosszúnak tűnt, de a felfedezést, Krisztus megtalálását úgy őrizte a szívében ezek után, mint a hála kiapadhatatlan forrását. Ez vallomásainak alaptémája: „Oly későn szerettelek meg Téged, te mindig új és régi Szépség, későn szerettelek meg. De hogyan történhetett ez: Te bennem voltál, és én kívül voltam saját magamon. Hívtál engem, és a kiáltásod legyőzte a süketségemet; felragyogtál, és fényességed elűzte vakságomat; illatod felhője felgomolygott és belélegeztem, és most epedek utánad; megízleltelek, és most éhezem és szomjazom Rád; megérintettél, és fellángoltam a békességért, amely Tőled való.” 395-ben pedig Hippo püspöke lett. Hívei példaképe lett, beszédeivel és

írásaival nevelte őket. Küzdött kora tévedései ellen, és az igaz hitet bölcsen világította meg. Mikor meghalt, 113 könyv és 218 levél maradt utána. Ezekben az írásokban követni lehet az egyetemes és az afrikai egyház összes korabeli vitáját. Különösen sok nyomot hagyott bennük a donatista szakadás és a pelagianizmus eretneksége. Az előbbi az afrikai egyház egységét bontotta meg, az utóbbi a kegyelemtan területén hirdetett tévtanításokat. A teológiai művek írása közben is az a cél vezette Ágostont, hogy korának és a jövőendő egyháznak szolgálatára legyen. Igaz, saját kora teológiai problémáit oldozgatta, de mindenütt olyan szellemi-lelki tapasztalatok mutatkoznak meg műveiben, amelyek minden kor hívóihez szólnak. 430. augusztus 28-án hunyt el Hippóban, járványos betegségben. Hippóból 500 körül a vandál üldözés elől holttestét Szardíniába menekítették. Sírja jelenleg a Milánó melletti Paviában, az egykori longobárd fővárosban van, ahova Luitprand longobárd király vitette 740 körül. A kései századok a „kegyelem doktora” címet adományozták neki.

Szent Ágostonnak tulajdonított mondások

„Jobb a helyes úton sántikálva haladni, mint szilárd léptekkel téves irányba tartani.”

„Amilyen mértékben növekszik benned a szeretet, olyan mértékben növekszik szépséged, mert a szeretet a lélek szépsége.”

„Semmi sem győz meg, csak az igazság, semmi sem ment meg, csak a szeretet.”

„Szeressük embertársunkat, vagy azért mert jó, vagy azért, hogy jó legyen.”

„A szabadság legmagasabb fokát akkor értük el, ha azt tudjuk mondani: Uram, legyen meg a Te akaratod!”

„Röviden hangzik a törvény, mely eléd van adva: szeress és tégy, amit akarsz!”

„Forog a világ, de áll a kereszt!”

augusztus 29.

KERESZTELŐ SZENT JÁNOS VÉRTANÚSÁGA

Keresztelő Szent János vértanúságára emlékezünk augusztus 29-én. Az ünnep neve: Szent János fővétele (Decollatio S. Johannis Baptistae).

A keleti egyház Keresztelő Szent János iránti tisztelete nyilvánul meg abban is, hogy fogantatásának (szeptember 24.) és születésének (június 24.) ünnepe mellett megemlékezik lefejezéséről is. A 4. század közepén Keresztelő János maradványait Szebasztéba (Szamaria) vitték, és ott templomot szenteltek tiszteletére. A vértanúság ünnepe a 7. században gall-frank közvetítéssel került a római naptárba.

Keresztelő Szent János asszonyok szülöttei közül a legnagyobb, aki Jézus előfutára volt, meghirdette eljövételét.

Keresztelő Szent János vértanúságáról a szinoptikus evangéliumok tudósítanak. Szent Márk szerint: „Miután Jézus megkezdte nyilvános működését, Heródes Antipász király elfogatta Jánost, és börtönbe vetette. Testvérének, Fülöpnek felesége, Heródiás miatt tette, akit feleségül vett. János ugyanis figyelmeztette Heródest: „Nem szabad elvenned testvéred feleségét.” Emiatt Heródiás áskálódott ellene. Szívesen eltétette volna láb alól, de nem tehetette. Heródes ugyanis félt Jánostól, mert tudta, hogy igaz és szent ember. Ezért meg akarta őt menteni. Valahányszor beszélt vele, zavarba jött, mégis szívesen meghallgatta. Végül elérkezett a kedvező nap. Heródes a születése napján lakomát adott vezető embereinek, a magas rangú tiszteknek és Galilea előkelőségeinek. Közben Heródiás leánya bement, táncolt nekik, és Heródes meg vendégei előtt nagy tetszést aratott. A király így szólt a leányhoz: „Kérj tőlem, amit akarsz! Megadom neked.” Sőt meg is esküdött: „Bármit kérsz, megadom neked, még az országom felét is.” A leány kiment, és megkérdezte anyjától: „Mit kérjek?” Anyja ezt felelte: „Keresztelő János fejét.” Erre visszasietett a királyhoz, és előadta kérését. „Azt akarom, hogy most azonnal add nekem egy tálon Keresztelő János fejét!” A király nagyon elszomorodott emiatt, de esküjére és a vendégekre való tekintettel nem akarta kedvét szegni. Azonnal elküldött egy hóhért azzal a paranccsal, hogy hozza el János fejét. Az elment, lefejezte őt a börtönben, és elhozta fejét egy tálon. Odaadta a leánynak, a leány pedig elvitte anyjának. Amikor János tanítványai meghallották, eljöttek, elvitték János testét, és egy sírboltba temették.”

A nép nyelvén: Nyakavágó János, a szegedi öregek ajkán: Nyakavesztő János, az Érdy- és Lányi-kódexben: Szent János nyakavágása a mai emléknep elnevezése.

Istenünk, te úgy akartad, hogy Keresztelő Szent János születésében is, halálában is Fiad előfutára legyen, és a vértanúságot is vállalja az igazság és az erkölcs védelmében. Add, hogy példája szerint mi is állhatatosan helytálljunk tanításod megvallásában. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké. Ámen.

(forrás: Magyar kurir)

Tisztelt Rendtársak, továbbra is jó olvasást,

békés, nyugodt nyarat kívánok!

Tisztelettel, vitéz Balog Barna törzskapitány.

